

УДК 342.9

Г. Карпенко,кандидат юридичних наук,
доцент кафедри морського та митного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ЕКСПЕРТИЗИ В МИТНІЙ СПРАВІ: АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ

З огляду на багатовекторність сфери митної справи вона включає в себе й лабораторні дослідження та експертну роботу. Діяльність цих органів у системі Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України) зумовлено практичною діяльністю (особливо пов'язаною зі збільшенням загальноєкономічних правовідносин із новими країнами, розширенням та ускладненням номенклатури товарів, що переміщуються через митний кордон України, незважаючи на підвищення професійного рівня осіб, які порушують правила переміщення товарів, транспортних засобів і речей через кордон), митні органи дедалі частіше стикаються з випадками, для розв'язання яких необхідні знання й досвід, що виходять за межі вимог до рівня професійного досвіду працівника митниці [1].

14.04.2016 ДФС України Наказом № 319 було оновлено нормативну базу з діяльності Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень ДФС, котра є спеціалізованим органом із питань експертизи та досліджень у системі територіальних органів ДФС. Згідно з нею, основними завданнями Спеціалізованої лабораторії є такі:

– забезпечення реалізації державної податкової політики та державної політики у сфері митної справи, у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового й митного законодавства;

– проведення досліджень і здійснення експертної діяльності в податковій і митній сферах;

– здійснення відповідно до законодавства попереднього оцінювання

майна, вилученого, конфіскованого за порушення митного та податкового законодавства [2].

Крім того, Спеціалізована лабораторія відповідно до покладених на неї завдань:

– організовує роботу щодо проведення досліджень (аналізів, експертиз) у податковій і митній сферах;

– проводить верифікацію сертифікатів походження товарів;

– здійснює експертне забезпечення контролю за додержанням і виконанням вимог законодавства у податковій і митній сферах.

У рамках процедур податкового, митного контролю та оформлення Спеціалізована лабораторія проводить дослідження (аналізи, експертизи) проб (зразків) товарів з метою встановлення визначальних характеристик для:

1) ідентифікації (визначення складу, фізичних, фізико-хімічних характеристик тощо) товарів;

2) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;

3) перевірки задекларованої митної вартості товарів;

4) установавання країни походження товарів;

5) установавання належності товарів до таких, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги, прекурсори, сильнодіючі чи отруйні речовини;

6) установавання (перевірки) достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України [3].

Розширення функціональної діяльності фіскальних органів потребує:

- забезпечення, відповідно до законодавства, участі спеціалістів Спеціалізованої лабораторії в здійсненні митного контролю та оформлення;

- здійснення експертного забезпечення заходів ДФС щодо запобігання та протидії контрабанді, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства;

- проведення експертизи під час провадження у справах про порушення митних правил з метою з'ясування питань, що виникають, і отримання доказів, необхідних для розгляду цих справ;

- проведення за необхідності експертизи марок акцизного податку, спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів;

- контролю дотримання посадовими особами територіальних органів ДФС установами порядку взяття (надання) та доставки проб (зразків) товарів для проведення досліджень;

- участі в встановленому порядку в проведенні огляду товарів і транспортних засобів [2].

Після отримання результатів митних експертних досліджень Спеціалізована лабораторія:

- веде облік результатів експертної роботи, узагальнює, аналізує й систематизує експертну практику;

- бере участь у розробці та наповненні профілів ризику. Здійснює аналітичну роботу з метою виявлення й оцінювання ризиків, умов і факторів, що зумовлюють їх виникнення. Розглядає пропозиції митниць ДФС України з питань застосування системи управління ризиками. Погоджує в межах компетенції розроблені митницями ДФС України заходи з управління ризиками під час митного контролю та оформлення;

- веде статистичну звітність, забезпечує подання звітності до ДФС України, інших уповноважених органів звітності. Розробляє форми звітності з питань, зарахованих до компетенції Спеціалізованої лабораторії;

- упроваджує в роботу Спеціалізованої лабораторії науковий і практич-

ний досвід експертної діяльності вітчизняних і зарубіжних науково-дослідних експертних установ. Бере участь у межах повноважень, визначених ДФС України, у реалізації міжнародних проєктів і програм міжнародної технічної та іншої допомоги [3].

З метою підвищення професійного рівня співробітників, удосконалення понятійного апарату Спеціальна лабораторія:

- здійснює організацію, координацію, нормативне та методичне забезпечення роботи відокремлених підрозділів Спеціалізованої лабораторії, спеціалістів-експертів на окремих робочих місцях і контроль за їхньою діяльністю;

- здійснює навчально-методичну роботу, проводить зустрічі, наради, семінари тощо з питань експертної діяльності;

- надає методичну і практичну допомогу структурним підрозділам і територіальним органам ДФС України з питань експертної роботи;

- розробляє методики та методичні рекомендації щодо проведення досліджень, узяття проб (зразків) товарів та інших питань, зарахованих до компетенції Спеціалізованої лабораторії, готує довідники, посібники та інші інформаційні матеріали для методичного забезпечення експертної діяльності;

- виконує функції робочого органу Експертно-кваліфікаційної комісії ДФС; веде реєстр атестованих експертів ДФС України [2].

З метою дотримання й підвищення правосвідомості під час здійснення експертиз Спеціальна лабораторія:

- забезпечує дотримання вимог нормативно-технічних документів, методик, інструкцій із питань досліджень (експертиз) у процесі здійснення своєї діяльності, а також уживає заходів щодо забезпечення Спеціалізованої лабораторії цими документами; упроваджує та забезпечує функціонування систем управління якістю;

- здійснює перевірку достовірності результатів вимірювань показників об'єктів шляхом міжлабораторних

порівнянь результатів вимірювань з іншими експертними та компетентними установами фіскальних органів, а також організовує і проводить міжлабораторні порівняння результатів вимірювань у підрозділах Спеціалізованої лабораторії [3];

– укладає договори з питань взаємодії суб'єктів митних правовідносин з експертними, науково-дослідними установами (організаціями);

– узагальнює практику застосування законодавства з питань митних правовідносин, що належать до компетенції Спеціалізованої лабораторії, готує та вносить до ДФС України пропозиції щодо його вдосконалення;

– розробляє та вносить до ДФС України проекти нормативно-правових актів із питань, що належать до компетенції Спеціалізованої лабораторії.

Отримані результати експертних досліджень може бути оскаржено суб'єктами митних правовідносин. За такої ситуації виникає необхідність усунення недоліків для захисту прав фізичних і юридичних осіб, у зв'язку з чим Спеціалізована лабораторія:

– здійснює розгляд звернень громадян і юридичних осіб із питань, пов'язаних із діяльністю Спеціалізованої лабораторії;

– надає консультації в межах компетенції Спеціалізованої лабораторії відповідно до Податкового та Митного кодексів України;

– у випадках, визначених законодавством, є позивачем і/або відповідачем у судах загальної юрисдикції;

– здійснює прогнозування та планування видатків на матеріально-технічне забезпечення й розвиток діяльності Спеціалізованої лабораторії [2].

При цьому Наказом ДФС України від 21.03.2016 № 233 з метою приведення у відповідність до чинної організаційної структури ДФС нормативно-правових документів, що регламентують проведення досліджень (аналізів, експертиз), відбір проб (зразків) товарів, у рамках процедур податкового, митного контролю та їх оформлення, вдосконалення

експертного забезпечення діяльності структурних підрозділів ДФС і територіальних органів ДФС було створено зони діяльності підрозділів із питань експертизи й досліджень Спеціалізованої лабораторії з питань експертизи та досліджень (далі – СЛЕД) ДФС, а саме: СЛЕД ДФС (м. Київ) охопив м. Київ, Вінницьку, Житомирську, Київську, Хмельницьку, Черкаську, Чернігівську, Чернівецьку області; Дніпропетровський відділ з питань експертизи та досліджень (м. Дніпропетровськ) охопив Дніпропетровську, Запорізьку, Кіровоградську, Донецьку області; Львівський відділ з питань експертизи та досліджень (м. Львів) охопив Волинську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську, Тернопільську області; Одеський відділ з питань експертизи та досліджень (м. Одеса) охопив Миколаївську, Одеську, Херсонську області; Харківський відділ з питань експертизи та досліджень (м. Харків) охопив Полтавську, Сумську, Харківську, Луганську області; Ужгородський відділ з питань експертизи та досліджень (м. Ужгород) охопив Закарпатську область [4].

Інтенсивність митних послуг зараз значно підвищилась у результаті реалізації принципу «єдиного вікна» особливо під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю [5].

08.06.2016 була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення фото-, відеофіксації митних та інших формальностей, які проводяться контролюючими органами» № 370 [6].

Так, об'єктом фото-, відеофіксації є:

1) будь-які товари, транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України;

2) посадові особи органів доходів і зборів, інших контролюючих і правоохоронних органів, котрі беруть участь у проведенні огляду (переогляду), під час якого здійснюється фото-, відеофіксація;

3) документи, необхідні для здійснення митного контролю, у тому числі документи, не подані декларантом до органу доходів і зборів, зокрема, разом із митною декларацією, але надані посадовій особі органу доходів і зборів безпосередньо під час проведення огляду (переогляду) або виявлені такою особою самостійно під час його проведення;

4) засоби забезпечення ідентифікації, накладні на документи, товари, транспортні засоби та інші місця, які є об'єктами митного контролю;

5) території та приміщення складів тимчасового зберігання, митних складів, магазинів безмитної торгівлі, території вільних митних зон та інших місць, на яких розміщуються товари, транспортні засоби комерційного призначення, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою покладено на органи доходів і зборів.

Засоби фото-, відеофіксації застосовуються:

– посадовою особою органу доходів і зборів у разі, коли за результатами застосування системи управління ризиками необхідне здійснення фото-, відеофіксації під час проведення митних формальностей, а також у разі необхідності зафіксувати проведення митних формальностей на будь-якому етапі митного контролю;

– посадовою особою органу доходів і зборів у разі проведення огляду (переогляду) за ініціативою контролюючих і правоохоронних органів;

– посадовими особами ДФС України, Адміністрації Держприкордонслужби та Національної поліції, що включені до складу Міжвідомчого цільового центру та спільних мобільних груп із запобігання фактам порушень законодавства з питань державної митної справи та виявлення їх, на всіх етапах проведення заходів щодо виконання доручення Міжвідомчого цільового центру;

– посадовою особою органу доходів і зборів у разі проведення фізичного

огляду товарів, передбаченого статтею 266 Митного кодексу України [6].

На підставі наведеного можна стверджувати:

1. Таке оновлення нормативної бази зумовить удосконалення експертного забезпечення фіскальних органів у регіонах і сприятиме швидшому проведенню спеціалізованих експертиз для суб'єктів ЗЕД шляхом їх проведення в територіальних фіскальних органах.

2. Регламентація діяльності експертного забезпечення фіскальних органів і порядок здійснення експертизи не в повному обсязі висвітлено в Митному кодексі України. Усе це заважало продуктивному здійсненню експертизи в галузі митної справи в територіальних фіскальних органах, хоча це є дуже важливий вид діяльності митниць.

3. Наведені зміни нормативної бази в діяльності Спеціалізованої лабораторії дадуть змогу підвищити ефективність митної експертизи на всіх стадіях здійснення митної діяльності й більш ефективно боротися з контрабандою та порушеннями митних правил.

Ключові слова: митна експертиза, фіскальні органи, митна діяльність.

У статті розглядаються зміст і завдання експертизи в митній справі. Розкриваються аспекти її діяльності. Пропонується оновлення нормативної бази, щоб підвищити ефективність митної експертизи на всіх стадіях здійснення митної діяльності й більш ефективно боротися з контрабандою та порушеннями митних правил.

В статье рассматриваются содержание и задачи экспертизы в таможенном деле. Раскрываются аспекты ее деятельности. Предлагается обновление нормативной базы, чтобы повысить эффективность таможенной экспертизы на всех стадиях осуществления таможенной деятельности и более эффективно бороться с контрабандой и нарушениями таможенных правил.

The article deals with the content and objectives of expertise in customs. Revealed aspects of its activities. It is proposed to upgrade the regulatory framework to increase the effectiveness of customs expertise at all stages of implementation of customs activity and more effectively combat smuggling and customs violations.

Література

1. Додін Е.В. Експертиза при провадженні по справах про контрабанду та порушення митних правил / Е.В. Додін // Сборник научных трудов. – Львов : Споллом, 2009. – Т. 3 : Одесская юридическая академия. – 2009. – 380 с.

2. Про затвердження Положення про Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень ДФС у новій редакції : Наказ ДФС України від 14.04.2016 № 319 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sta-sumy.gov.ua/prosfs-ukraini/struktura-/spetsializovana-departament-ta-org/spetsializovana>.

3. Митний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

4. Про визначення зон діяльності підрозділів з питань експертизи та досліджень СЛЕД ДФС : Наказ ДФС України від 21.03.2016 № 233 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/proviznachennja-zon-dijalnosti-pidrozdiliv-z-pitan-eksperti-doc263611.html>.

5. Деякі питання реалізації принципу «єдиного вікна», особливо під час здійснення митного, санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного, радіологічного та інших видів державного контролю : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.20016 № 364 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmi.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249107456>.

6. Про затвердження Порядку здійснення фото-, відеофіксації митних та інших формальностей, які проводяться контролюючими органами : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 370 // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 112.

